

מארז מתנ"ה תשע"ח

על-יסודי: מודל התקצוב הדיפרנציאלי

מודל התקצוב הדיפרנציאלי גובש במשרד החינוך בשנת 2014 מתוך כוונה לאפשר שוויון הזדמנויות לכל תלמיד ותלמיד במערכת החינוך.

יישום מודל התקצוב החדש החל בשנה"ל תשע"ה ויתפרס על-פני חמש שנים עד ליישום מלא בשנה"ל תשע"ט. בשנה"ל תשע"ח יהיה יישום המודל בהיקף 78% מהתכנית המלאה.

עקרונות התקצוב:

א. הגדלת בסיס התקן בחטיבת הביניים ב-2 ש"ש לכיתה במהלך מדורג של חמש שנים - בשנה"ל תשע"ח התקן הבסיסי גדל ב-1.56 ש"ש ויגדל עד ל-2 ש"ש בתום הליך היישום (נספח א').

ב. הקצאת משאב תוספתי בית-ספרי - יוקצה סל טיפוח בית-ספרי המותאם לצורכי התלמידים לפי פרופיל בית-הספר.

**בתום תהליך היישום תהיה תמונת התקציב הבית-ספרי כזו:
בסיס התקן החדש + שעות תמריץ עדכניות, בתוספת סל טיפוח חדש, המותאם לפרופיל הבית-ספרי, ללא הסלים הייעודיים שצוינו לעיל.**

ג. הגדלת האוטונומיה הניהולית בניצול המשאבים - המרת סלים חיצוניים שהיו עד כה "צבועים" לתכניות ספציפיות לסל בית-ספרי, שמוגדרים בו רק יעדיו הכלליים, כך שלבית-הספר תהיה האוטונומיה להחליט במידה רבה על אופן ניצולם. סלי השעות שאוגמו לטובת הגדלת סל הטיפוח הם: שיפור ההישגים, חינוך אישי ומחצית משעות התמריץ וסל החמ"ד. סלים אלו יוסטו בהדרגה לסל הטיפוח בהתאמה לקצב יישום התכנית, ועם השלמת היישום יוטמעו באופן מלא בשעות הטיפוח.

שעות הטיפוח יסייעו לבתי-הספר למקד את העבודה על-פי הדגשים הבאים:

- מניעת נשירה וחיזוק ההתמדה, בדגש על ילדים בסיכון (מומלץ להקדיש כ-20% מסל הטיפול לנושא זה).
  - מתן מענים פרטניים וקבוצתיים לקידום הישגים בתחומי הליבה - שפות, מתמטיקה ומדעים, תוך שיפור מיומנויות למידה ותפקודי לומד. יש להקצות 4-8 שעות לשכבה למת"לית, בהתאם לגודל השכבה. יש לתת דגש על חיזוק ההבעה בכתב ובעל פה בשפת אם, בדגש על הקניית מיומנויות חקר ודיבור בציבור.
  - מתן מענים ייחודיים ודיפרנציאליים תוך יישום תכניות אישיות לקידום תלמידים מתקשים ומצטיינים.
  - מיסוד מסגרות נוספות לאינטראקציה מורה-תלמיד והעצמה אישית, ומיסוד מענים רגשיים לתלמידים ולמורים באמצעות הרחבת שעות היועץ החינוכי והטמעת תכניות, המקדמות דיאלוג חינוכי (ברוח חאלו"ם ומרח"ב).
  - העמקת הקשר עם ההורים ועבודה עם המשפחות והקהילה.
- בחינוך הערבי, הבדואי והדרוזי יושם דגש מיוחד על הנושאים שלהלן, נוסף על המפורט לעיל:**

- חיזוק מיומנויות יסוד - ערבית, עברית לדוברי ערבית, בדגש על חיזוק מיומנויות האזנה ודיבור, אנגלית ומתמטיקה.
- תכנית "עברית על הרצף" תופעל בכיתות ז'-ט', בהיקף של 2 ש"ש.
- התכנית "יהיה בסדר" תופעל בהיקף של 1 ש"ש.
- תכניות העשרה בתחומי אמנויות.
- חינוך לא פורמלי.

הפעלת סל הטיפול:

- על בית-הספר יהיה להכין תכנית ייעודית לשימוש בשעות התוספתיות, בהלימה לייעוד המפורט ולהיקף השעות התוספתיות. ניתן להשתמש בשעות אלה להארכת יום הלימודים, להוראה בקבוצות קטנות ולעבודה במודל של כמה מורים בכיתה. יש לשתף את הפיקוח הכולל ואת הפיקוח של אגף ילדים ונוער בסיכון בבניית תוכנית הטיפול של סל הטיפול.
- התכנית הייעודית לשימוש בשעות התוספתיות היא חלק מתכנית העבודה הבית-ספרית הכוללת שתוצג ושתאושר על-ידי הפיקוח הכולל או על-ידי הוועדה המלווה הבית-ספרית. הפיקוח הכולל ילווה את תהליך הגיבוש של התכנית ואת יישומה. היקף הליווי בתהליכי התכנון, הביצוע וההערכה של כל אחד מבתי-הספר באזור הפיקוח ייגזרו מהיקף השעות התוספתיות לכל בית-ספר ומממדי איכות נוספים.
- תכנית "מרום" - ליווי פדגוגי וארגוני לבתי-הספר, במסגרת התקצוב הדיפרנציאלי**
- בד בבד עם שינוי מודל התקצוב הדיפרנציאלי מופעלת תכנית "מרום" בבתי-ספר במדד טיפוח גבוה. התכנית נועדה למתן את הקשר בין רקע חברתי-כלכלי לבין הישגים לימודיים.

בתי-הספר שבתכנית נבחרים על-ידי המחוז ומקבלים ליווי פדגוגי וארגוני בשתי דרגות ליווי (מוגבר למשך 5 שנים ומתון למשך 3 שנים) על-מנת לסייע להם לטפח תשתיות בתחומי הניהול, הארגון והפדגוגיה ולמצות באופן מיטבי את שעות הלימוד. כל זאת במטרה לשפר את הישגיהם ואת האקלים החינוכי ולצורך צמיחה בית-ספרית. תוכנית העבודה של תוכנית "מרום" תאושר במסגרת הוועדה המלווה כחלק מאישור תוכנית העבודה הבית-ספרית הכוללת.

חזרה לשעות

קטגוריה: משאבים פדגוגיים

מארז מתנ"ה תשע"ח

על-יסודי: הקדמה לפרק התקצוב הדיפרנציאלי

כבר לימדו חכמים: "אם אין קמח אין תורה".

פרק המשאבים החותם את מתנ"ה תשע"ח הוא החותם המעיד על כללו.

הוא משקף הלימה בין הרעיונות והעקרונות ובין הפרקטיקות העומדות לרשותו והאופן שבו ניתן לנצל את משאביו. יצאנו לדרך, החותרת להגדלת האוטונומיה הניהולית ולהרחבת סמכויותיו של מנהל בית-הספר תוך ליווי והדרכה ומתן מרחב אפשרויות גדול יותר מבעבר למימוש יעדי המשרד.

לשם כך ערכנו שינויים הנוגעים לתקן השעות הבסיסי, לגמישות הפדגוגית והאוטונומיה הניהולית, וזו השנה השלישית שבה אנו מאפשרים:

- 30% מתהליכי ההערכה להערכה חלופית בית-ספרית.
- צמצום ההיבחנות החיצונית - מבחנים ארציים ומבחני מפמ"ר.
- גמישות פדגוגית בפיתוח המקצועי של צוותי ההוראה.
- כשני שלישים מתהליכי הבדיקה של העמידה ביעדים – להערכה עצמית בית-ספרית.
- הסטת שעות לחלק ממקצועות הליבה ולשיעורי חינוך.
- קביעת תוצאות רצויות בתכניות העבודה ופעולות מומלצות, ולא משימות מחייבות למימוש היעדים.
- יישום התכנית לתקצוב דיפרנציאלי – הגדלת שעות הבסיס והקצאת סל טיפוח בית-ספרי.
- אוטונומיה רחבה כפונקציה של איכות הניהול הבית-ספרית לניהול סל הטיפוח והתקציב הדיפרנציאלי.
- הגדלת הגמישות בניצול סל שיפור הישגים ואיגומו של הסל לסל אחד מרכזי.
- מתן אפשרות לבתי-הספר להחליט על תכנית המדף שבה הם רוצים להשתתף כפונקציה של תקציביהם.

בנוסף, זו השנה השנייה שבה אנו מרחיבים את האוטונומיה הניהולית, המוענקת למנהלים ומאפשרת ניצול גמיש בחלוקת שעות ההוראה בין השנים, לפי צורכי בית-הספר.

אנו מקווים שארגז הכלים הניהולי המתחדש, עם סמכויות ניהוליות רחבות יותר, יאפשר יישום למידה משמעותית יותר ואיכות פדגוגית גבוהה יותר לכולם.

מאחלת לכם הצלחה רבה!

דסי בארי

חזרה לשעות

קטגוריה: משאבים פדגוגיים

מארז מתנ"ה תשע"ח

על-יסודי: עקרונות לניצול השעות במסגרת האוטונומיה הבית- ספרית, בשעות התקן, בשעות הסלים ובסל הטיפוח

1. לבתי-הספר האוטונומיה להחליט איך לקדם את היעדים שנקבעו.
2. על בית-הספר להקדיש את השעות בראש ובראשונה ליישום כל שעות האורך ללמידה של כל מקצועות הלימוד ושל שעות החינוך המומלצות בטבלת השעות בחטיבת הביניים (לכל הפחות 36 שעות אורך שבועיות בכל אחת משכבות הגיל, או 108 שעות לימוד לשלוש שנים), כמתבקש בחוזר מנכ"ל ימי הלימודים ושעות הפעילות (תשע"ד/12)(א). רק לאחר יישום מלא של שעות האורך בתחומי הדעת ניתן להקדיש שעות לתכניות או לשעות רחב.
3. כל שעות התקן הבית-ספריות יוקדשו להוראה בפועל מול תלמידים. יש לנצל את מירב השעות לשעות אורך, ורק לאחר יישום מלא של שעות האורך המומלצות בטבלאות מתנ"ה ניתן להקדיש שעות כשעות רחב, ובכל מקרה יוקדשו כל השעות להוראה בפועל בכיתה או בקבוצת תלמידים.
4. בית-ספר שהישגי המיצ"ב שלו בתחום הדעת נמוכים ("אדום") יפעיל את תכניות המשרד בתחום הדעת (מיצוי ומצוינות או עמ"ט במתמטיקה, שלהב"ת בשפה העברית והערבית, חלוקת הכיתות בהתאם להנחיית המדעים, מרח"ב או חאלו"ם באקלים, מל"א או תל"מ בנשירה והתמדה וכד').
5. ההחלטה על אופן הקצאת השעות תיעשה על בסיס מיפוי הנתונים והפעלת שיקול דעת מקצועי של מנהלי בתי-הספר והצוות המקצועי. בהקצאת השעות למקצועות השונים חשוב להבטיח עמידה בהישגים המצופים.
6. יש להקפיד על שמירה על זכויות מקצועיות של עובדי ההוראה בבית-הספר.
7. ניצול השעות האוטונומי בסל הטיפוח יוצג בטבלה האלקטרונית ויקבל את אישור המפקח הכולל ומפקח אגף ש"ר. ניצול השעות במודל הגמישות בתקן יקבל את אישור הוועדה המלווה או המפקח הכולל.
8. בתי-ספר בתכנית "מרום" יפעלו על-פי הנחיות תכנית "מרום".

▪ חזרה לשעות

קטגוריה: משאבים פדגוגיים

מארז מתנ"ה תשע"ח

על-יסודי: מרחבי האוטונומיה

מרחבי גמישות למתנ"ה- על יסודי

גמישות בארגון הלמידה

ארגון מערכת השעות

בתוך מערכת השעות אנו מאפשרים לך לשנות 15% מהשעות על מנת להתאים את המערכת לצרכי ולמטרות בית הספר.

בנוסף, כל מנהל/ת יכול/ה להגדיל את גמישות השעות על ידי הוספת שעות מתוכניות תוספתיות ומגמישות בארגון הכיתות ובקבוצות הלימוד.

פריסת שעות מקצוע

ניתן לפרוס כל מקצוע לאורך השנה (סמסטרים) ולאורך השנים, בהתאם לצורכי ולמאפייני בית הספר ובכפוף לחוזר מנכ"ל (כמו מקצוע החינוך אותו יש ללמד בכל שנה). גמישות זו מאפשרת העמקה במקצוע והפחתת מספר המקצועות הנלמדים במקביל מדי שנה.

איגום תחומי לימוד

ניתן לשלב מספר תחומי דעת ללמידה אינטגרטיבית, בהתאם לתכנית הלימודים. גמישות פדגוגית זו מאפשרת העמקת החשיבה, הבנת הנושא על היבטיו השונים ומורכבותו, מיקוד בהיבטים רלוונטיים לחיי התלמידים, עבודה על מיומנויות למידה מגוונות וכדומה.

ארגון קבוצות הלומדים

ניתן להרכיב מסגרות למידה מגוונות: רב-גילאיות, הטרוגניות, הומוגניות, מסביב לתחום דעת משתף, לעניין משותף וכדומה, המאפשרות חיזוק מיומנויות חברתיות, עידוד אכפתיות ומענה מדויק יותר לצרכי ולתחומי העניין של התלמידים.

אורך השיעור וההפסקות

ניתן לקבוע את אורך השיעורים וההפסקות, להתאים אותם לגיל ולמאפייני הלומדים למימוש התפיסה הפדגוגית ולטובת אפקטיביות הלמידה, כל עוד נשמרים כללי העסקת המורים, ניתנות הפסקות כנדרש ונשמר אורך יום הלימודים כפי שהוגדר בחוזר מנכ"ל.

לצפיה בפרטי חוזר מנכ"ל לחצו כאן

גמישות בתהליכי הוראה-למידה-הערכה

תכניות הלימודים

מקצועות החובה מחולקים ל-70% בסיס הידע והמיומנויות ו-30% פרקי העמקה ובחירה. במסגרת 30% ניתן לבחור נושאים מתוך סל תכנים נתון מתכנית הלימודים. לצד זאת, קיימים מסלולים המאפשרים לבית הספר להציע תכנית לימודים ייחודית.

לצפיה בפרטי חוזר מנכ"ל לחצו כאן

תכניות חינוכיות

ניתן לבחור תכניות חינוכיות מתוך המאגר המאושר של התכניות בהתאמה לצרכי בית הספר וייחודיותו, לפי הכמות ומידת האינטגרציה המתאימים לבית הספר.

ספרי לימוד

ניתן להשתמש בכל ספר לימוד בהתאם לקצב ההתקדמות של הכיתה והתלמידים, תוך גמישות בין שכבות הגיל ומאפייני הלומדים ובלבד שספר הלימוד מאושר על ידי משרד החינוך. ניתן ללמד ללא ספר לימוד מלווה, באמצעות אסופה שנכתבה על ידי צוות ההוראה, או באמצעות המרחב הדיגיטלי (לדוגמה הילקוט הדיגיטלי של מט"ח).

הוראה-למידה-הערכה

מוסדות החינוך מוזמנים להעמיק בפיתוח שיטות הוראה-למידה והערכה חדשות ומגוונות המותאמות לייחודיות ולתפיסות הפדגוגיות הבית ספריות ולצרכי ומאפייני התלמידים.

מרחבי למידה

מוסדות החינוך מוזמנים להוסיף ולפתח מרחבי למידה פורצי מקום וזמן - המזמנים למידה התנסותית, חווייתית ורלוונטית.

גמישות בניהול צוות ההוראה

פיתוח מקצועי

למנהל בית הספר הסמכות לבנות את תכנית הפיתוח המקצועי של בית ספרו על פי צרכי בית הספר. כמו כן ילווה המנהל את בניית תכנית הפיתוח המקצועי של מוריו בהתאם.

הדרכה

ניתן לבחור את נושאי ההדרכה ואת היקף השעות הניתן בגיבן בהתאם למאפיינים ולצרכים הבית ספריים

קטגוריות: אוטונומיה | משאבים פדגוגיים